

Riksförbundet Enskilda Vägar

2017-04-21

Ju2016/08502/L2

Riksförbundet Enskilda Vägar (REV) får härmed avge synpunkter på den del av betänkandet - Ett modernare utsökningsförfarande (SOU 2016:81), som berör samfällighetsföreningars rätt att uttaxera sina medlemmar

Remissvar

REV anser att bestämmelserna i nuvarande 3 kap 1 § första stycket 7 UB och i 46 § SFL skall vara oförändrade, möjliggörande för samfällighetsföreningar att även i fortsättningen kunna få verkställighet på sina uttaxeringsbeslut för avgifter från medlemmar.

Den korta motiveringen till REV:s inställning är att nuvarande reglering ger en både kostnadseffektiv och rättssäker hantering av de avgifter som finansierar viktiga delar av landets infrastruktur.

I det följande ges en bakgrund och en beskrivning av betydelsen av att nuvarande reglering av samfällighetsföreningars rätt till verkställighet förblir oförändrad. I sista stycket redovisas också kritik mot betänkandets bristande redovisning av konsekvenserna av föreslagen ändring.

Inledning

Den ojämeförligt största delen av Sveriges väginfrastruktur består av enskilda vägar. Detta finmaskiga vägnät har självklart en oerhört stor betydelse för landets transportsystem; få transporter har start- och/eller målpunkt invid en Europaväg. Valfungerande enskilda vägar är således en förutsättning för en levande landsbygd, för jord- och skogsbruk, liksom för dem som väljer boende utanför tätort. Men, till följd av att en del kommuner valt enskilt huvudmannaskap för sina tätorter, så föreligger på sina håll

Riksförbundet Enskilda Vägar

Riddargatan 35-37
114 57 STOCKHOLM

Tel. 08-20 27 50
Fax. 08-20 74 78

E-post: kansliet@revriks.se
Hemsida: www.revriks.se

Riksförbundet Enskilda Vägar

också enskild väghållning i centralorter, vilket förutsätter ett enkelt rättsligt regelverk för att en god väghållning också skall finnas där.

Det statliga vägnätet, Europavägar, riksvägar och länsvägar mäter tillsammans knappt 10.000 mil. Det kommunala vägnätet inom detaljplaner med kommunalt huvudmannaskap uppgår till totalt 4.200 mil. Resten av vägnätet är enskilt och består sammanlagt av **drygt 44.000 mil**, varav cirka 16.000 mil utgörs av rena skogsbilvägar.

Finansieringen av det enskilda vägnätet sker i huvudsak genom att de som bor och verkar utmed de enskilda vägarna själva betalar för väghållningen. För 7.800 mil av det enskilda vägnätet sker en delfinansiering genom statsbidrag, som administreras av Trafikverket. Totalt omfattar det statliga bidraget cirka 1 miljard kronor per år. En del kommuner skjuter därutöver till en del pengar till driften av enskilda vägar, men allt fler kommuner drar ner på bidragen och förhållandevis många ger inget stöd alls.

Det finns ingen exakt siffra på hur stor del av det enskilda vägnätet som utgör anläggningar inrättade enligt anläggningslagen och därmed för skötseln har att tillämpa regerverket i lagen om förvaltning av samfälligheter. Men, i och med att samtliga förrättningar som gjordes under lagarna om enskilda vägar från 1926 och 1939 genom lagen (1997:620) om upphävande av lagen om enskilda vägar sedan 1 januari 1998 också är att anse som gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen, torde det röra sig om sammanlagt i vart fall upp emot 25.000 mil. I samfällighetsföreningsregistret finns det idag cirka 36.000 föreningar som förvaltar väg. Det finns därutöver uppskattningsvis flera tusen äldre föreningar, som ännu inte är registrerade i registret, men som i formell mening är att anse som samfällighetsföreningar.

Uttaxeringsrätten

För att den enskilda väghållningen skall kunna fungera effektivt krävs att de som deltar med andelstal i väganläggningen betalar för drift och underhåll av vägen.

För de enskilda väghållare där en formell grund saknas för väghållningen genom att det inte finns någon av myndighet genomförd förrättning och det därmed saknas föreskrifter om med vilka andelar av kostnaderna de fastigheter som har nytta av vägen skall delta, handlar mycket av dessa enskilda väghållares administration om att söka konsensuslösningar bland deltagande intressenter. Detta leder

Riksförbundet Enskilda Vägar

tyvärr inte sällan till att erforderliga drift- och underhållsåtgärder inte blir av, eftersom de inblandade parterna inte kan enas. Lagstiftaren ger instrumentet för en ordnad väghållning och för att lösa en sådan situation genom att tillhandahålla reglerna i anläggningslagen, enligt vilka de fastigheter som har objektiv nytta av väghållningen av lantmäterimyndigheten kan tvingas delta genom andelstal för drift och underhåll, som bestäms i en anläggningsförrättning.

Lagen om enskilda vägar från 1939 gav vägföreningar och vägsamfälligheter en uttaxeringsrätt. Avgiftbeslut av föreningarna bildade enligt denna lag utgjorde exekutionstitlar, som kunde verkställas av kronofogdemyndigheten. Föreningarnas beslut om vägavgift var också förenade med särskild förmånsrätt i de i föreningarna deltagande fastigheterna. Motsvarande regler togs också in i lagen om förvaltning av samfälligheter när den kom 1974, och i ännu gällande regelverk beskrivs tydligt om hur uttaxeringen skall ske, se 40 – 46 §§ i nämnda lag.

Sedan REV:s företrädare för cirka 8 år sedan uppmärksammade Kronofogden på att handläggningen av ansökningar om verkställighet av ett av en samfällighetsförening uttaxerat belopp kunde skilja sig åt beroende på var i landet handläggningen skedde, tog myndigheten initiativet till en dialog både internt bland handläggande tjänstemän och externt med förbundets företrädare till förmån för en mer enhetlig och rättssäker handläggning i hela landet. Arbetet resulterade i en promemoria som både fungerar som handledarstöd för kronofogdemyndighetens personal och som minneslista och exempelsamling för de enskilda väghållarna, så att dessa hamnar rätt i sin hantering av uttaxeringsprocessen och upprättande av ansökningar om verkställighet. REV har därtill också upprättat ett enklare handlägningsstöd och svar på vanliga frågor, som är tillgängliga för förbundets medlemmar, allt i syfte att underlätta administrationen och avgiftsdebiteringen för den enskilda väghållaren.

Kronofogdens promemoria uppdaterades 2013, efter att en förnyad dialog ägt rum med företrädare för riksförbundet. Den uppdaterade versionen bifogas som bilaga till denna skrift, [bilaga 1](#).

Rättssäkerheten

Enligt riksförbundets förmenande är rättsäkerheten med nuvarande system mycket god. För att en enskild fastighetsägare, vars fastighet har andelstal i en enskild väg, skall kunna tvingas att betala avgift för utförande och drift av vägen, måste föreningen fatta ett objektivt korrekt beslut, som förutom att det grundas på ett i fastighetsregistret registrerat andelstal också har föregåtts av en formellt riktig

Riksförbundet Enskilda Vägar

hantering vad gäller både kallelseförfarande och genomförande av föreningsstämma. Om den enskilde föreningsmedlemmen är missnöjd med hanteringen, eller tycker att beslutet vilar på felaktig grund, kan enkelt begäras rättelse av uttaxeringen i enlighet med 46 § lagen om förvaltning av samfälligheter. Rättsprövande domstol är en av de fem specialdomstolarna som finns i landet av Mark- och miljödomstolar. Samma domstol kan också pröva klander av hela föreningsstämman eller enskilda beslut vid denna, enligt 53 § samma lag. Begär den enskilde därvid inhibition av uttaxeringen, så är fast praxis att detta i princip omedelbart beviljas i avvaktan på att prövning skett i sak. Under den tid inhibition råder, hindras naturligen föreningen från att driva in vägavgiften från den som klandrat beslutet.

I det gällande regelverket finns också ett skydd mot att en förening debiterar felaktigt belopp, eller handhar uttaxeringsprocessen bristfälligt i övrigt i och med att kronofogdemyndigheten ex officio prövar frågan om riktigheten av föreningens avgiftsbeslut vid föreningens ansökan om verkställighet, se framförallt punkten 2 i bilagda promemoria. Med andra ord krävs således inget eget agerande av en person som debiterats avgift på felaktiga grunder för att en verkställighet av beslutet skall vägras.

Utöver beskrivna rättsmedel finns slutligen också möjlighet för den enskilde gäldenären att invända mot inledd verkställighet hos kronofogdemyndigheten, varvid det beslut som myndigheten därefter fattar kan överklagas till tingsrätt och efter prövningstillstånd hos hovrätten och slutligen i Högsta domstolen.

Sammanfattningsvis kan konstateras att förutom kronofogdens prövning ex officio av ett uttaxeringsbeslut vid verkställighetsansökan finns det tre olika möjligheter att i domstol begära överprövning av avgiftsbeslutet. Rättssäkerheten för den enskilde är således väl sörjd för i gällande rätt.

Risker med att ta bort möjligheten till verkställighet av stämmobeslut om uttaxering

Som framgår av redogörelsen ovan är det en mycket stor del av landets infrastruktur vars administration vilar på att det finns ett enkelt och rättssäkert sätt att uttaxera de avgifter som behöver tas in för att kunna åstadkomma en välfungerande väghållning. Om rätten att kunna verkställa ett uttaxeringsbeslut hos kronofogden tas bort, kan förutses att en avsevärd andel väghållare kommer att få stora administrativa besvär med att utverka exekutionstitlar genom ansökningar om betalningsföreläggande och/eller talan vid allmän domstol. Eftersom det i de allra flesta fall kommer vara fråga om tvister om mindre värden, kan befaras att tvister på grund av okynnesinvändningar eller

Riksförbundet Enskilda Vägar

ren trots kan komma att bli mycket vanliga; att sätta sig på tvären är ju sällan förenat med någon kostnadskonsekvens i mål om mindre värden. För den enskilde, som har korrekta invändningar i sak mot en väghållares uttaxering, kan en sådan processordning vidare inte objektivt anses innebära någon påtaglig förbättring i förhållande till vad som gäller idag. Den omfattande rätt till objektiv och kostnadseffektiv sakprövning av en uttaxering, som dagens system erbjuder, kan knappast sägas bli bättre bara för att detta skulle komplettera med ytterligare möjlighet att också tvista om saken i allmän domstol som FT-mål.

Bristande redovisning av konsekvenserna med betänkandets ändringsförslag

På sidan 40 i sammanfattningen (Band I) anger utredningen att det förekommer cirka 2.000 utsökningsmål hos kronofogden varje år som avser indrivning med stöd av debiteringslängder från samfällighetsföreningars stämmobeslut. Men, utredningen förutser trots detta konstaterande att en ändring innebärande att samfällighetsföreningar först måste söka exekutionstitel hos kronofogdemyndighet eller domstol bara skulle förväntas leda till cirka 300 nya ärenden per år (sidan 41 i Band III). REV förutser en långt större måltillströmning än så, särskilt som nuvarande reglerings avskräckande effekt mot okynnesinvändningar inte kan underskattas, ty även den som av trots inte vill betala den avgift som lagligen skall betalas, tvekar oftast att framhärda med sina okynnesinvändningar när konsekvensen blir utmätning med vilken också finns andra påföljder, t.ex. risk för att framtida kreditprövningar för andra sammanhang påverkas negativt för den enskilde. Att däremot vägra efterkomma ett hot om betalningsföreläggande leder inte alls till samma objektiva risker för den betalningsskyldige, vilket i sin tur bör innebära en ökning av antalet mål för obetalda samfällighetsföreningsavgifter. En fördubbling av antalet mål, från cirka 2.000 till 4.000 vore en inte otrolig konsekvens av utredningens förslag. Även om ett fullt genomslag av föreslagen ändring kan dröja, så kan det förväntas att när det nya regelverket blir mer allmänt känt skulle en formlig explosion i måltillströmningen kunna inträffa, med konsekvenser för handläggningstider och kostnader för staten.

Utredningen förbigår vidare helt den förmånsrätt som nuvarande reglering ger samfällighetsföreningar, som inom ett år från betalningsdagen för det uttaxerade beloppet erhåller utmätning i fastigheten tillhörande gäldenären (se SFS 1973:1152). Förmodligen menar utredningen att regleringen om förmånsrätt skall kvarstå, varför detta inte behöver kommenteras. Men, med kännedom om den handläggningstid som råder i domstolväsendet är det lätt att förutse, att även om samfällighetsföreningarna inom endast någon vecka efter avgiftens förfallodag ansöker om

Riksförbundet Enskilda Vägar

betalningsföreläggande eller stämning, kommer merparten av alla bestridda krav inte kunna handläggas och vinna laga kraft inom den tid som krävs för att utmätningsbeslut också skall hinnas med inom ett år. Risken blir därmed uppenbar att den förening som rättmätigt söker få in medel för driften av t.ex. en enskild väg, står utan förmånsrätt och därmed blir utan avgift från en betalningstrilskande gäldenär som har flera fordringsägare.

På sidan 141 i band I beskriver utredningen relativt utförligt hur den enskilde fastighetsägaren med dagens reglerverk har flera möjligheter att få sin sak prövad, för det fall denne anser att samfällighetsföreningen har agerat inkorrekt vid uttaxeringen, vilket också redogörs för ovan i detta yttrande. Om utredningens ändringsförslag blir verklighet kommer, som REV förstår förslaget, möjligheten för den enskilde att få sin sak prövad av Mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstol bestå, samtidigt som föreningen som söker exekutionstitel är hänvisad till prövning genom betalningsföreläggande hos kronofogdemyndigheten och tingsrätt samt eventuellt hovrätt och i högsta domstolen. Utredningen ger inget svar på hur dessa olika domstolsprövningar skall förhålla sig till varandra, men det kan ju inte uteslutas att den enskilde fastighetsägaren som klandrar stämmobeslutet om antagande av budgeten enligt 53 § SFL, eller för talan om rättelse enligt 46 § SFL och förlorar, fortsätter att vägra betala frivilligt. Föreningen har då, trots att den vunnit i en eller flera instanser, fortfarande inte någon exekutionstitel och för att verkställa stämmans beslut om uttaxering nödgas föreningen därmed till att söka betalningsföreläggande och vid gäldenärens bestridande ytterligare en domstolsprövning, i vart fall i tingsrätt, innan avgiften kan verkställas. Ineffektiviteten med en sådan reglering är uppenbar, utan att det går att säkert säga att den enskildes rättssäkerhet skulle bli större.

Avslutningsvis får vi framhålla, att det redan i utredningen SOU 1996:46 (EVL-Utredningen), som låg till grund för antagandet av lagen (1997:608) om upphävande av lagen (1939:608) om enskilda vägar och därtill hörande ändringar i anläggningslagen och lagen om förvaltning av samfälligheter, behandlades frågan huruvida uttaxeringsrätten för samfällighetsföreningar skulle tas bort på samma sätt som den nu aktuella utredningen föreslår. Men, efter dialog mellan företrädare för REV respektive

Riksförbundet Enskilda Vägar

företrädare för utredningen rörande konsekvenserna av ett sådant förslag, avstod utredningen från att lägga fram ett förslag om borttagande av samfällighetsföreningars uttaxeringsrätt.

Stockholm som ovan

Uno Jakobsson

Christer Ångström

Ordförande i REV

Regionansvarig Öst

Riksförbundet Enskilda Vägar är en partipolitisk obunden organisation som har till uppgift att bistå dem som arbetar med den enskilda väghållningen i Sverige, tillvarata de enskilda väghållarnas intressen samt representera dem gentemot politiker, myndigheter och organisationer. För närvarande har förbundet 11.500 medlemmar, alla enskilda väghållare vars vägar utgör en viktig del av landets lokala infrastruktur och tillsammans betjänar mer än 880.000 fastigheter.

Debiteringslängder – handledning vid ansökan om verkställighet av debiteringslängder

1 Inledning

En debiteringslängd är en exekutionstitel, d.v.s. ett beslut som kan verkställas av KFM. Förutsättningen för verkställighet av en debiteringslängd är att den uppfyller de krav som lagen ställer. Av 40-43 §§ lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter (SFL) framgår hur föreningens medelsbehov uttaxeras av medlemmarna. Här stadgas att innan uttaxering sker ska styrelsen upprätta utgifts- och inkomststat, en budget, för föreningen samt förelägga denna för föreningsstämman för godkännande. Om inte annat föreskrivs i stadgarna, uttaxeras sedan medlemmarnas bidrag genom att styrelsen upprättar en debiteringslängd vilken framläggs på föreningsstämman. I debiteringslängden anges det belopp som uttaxeras, vad som belöper på varje medlem och när betalning ska ske. Debiteringslängden är en sådan handling som sägs i 3 kap 1 § 7 utsökningsbalken (UB) eftersom utdebiterat belopp enligt 46 § 2 st SFL får verkställas. Om en medlem anser att uttaxeringen inte överensstämmer med lagen, föreningens stadgar eller föreningsstämmans beslut, får han enligt 46 § 1 st samma lag inom fyra veckor från den dag då debiteringslängden framlades på föreningsstämman, väcka talan om rättelse vid fastighetsdomstol. Det finns också möjlighet att enligt 53 § SFL klandra beslutet.

Även om lagtexten kan tyckas relativt lättolkad har det visat sig att de mål i vilka direkt verkställighet med stöd av debiteringslängd har begärts ändå har lett till frågor av skilda slag och tveksamhet i vad mån verkställighet kan medges eller inte. Kronofogdemyndigheten och Riksförbundet enskilda vägar (REV) inledde under hösten 2009 ett samarbete för att förenkla för såväl ingivare som KFM genom att utarbeta en promemoria om verkställighet av debiteringslängder. Denna promemoria som KFM tagit fram i samverkan med REV avser att klargöra vilka krav som ställs för att en debiteringslängd ska kunna verkställas och att ge svar på de vanligaste frågorna som gäller verkställighet av debiteringslängder. Under de år dokumentet har använts har nya frågor uppstått och dokumentet har därför reviderats under 2013. Följande uppdateringar har gjorts:

- Kravet på att ge in stadgarna har utgått.
- Vissa justeringar av punkten om firmateckning.
- Förtydligande kring utgifts- och inkomststat att även ”budget” godtas om det visar vilka utgifter och inkomster som föreningen räknar med.
- Tillägg om utdrag av debiteringslängd

Verksamhetsomr. 2 ledning/kansli

PM

Datum

2013-11-25

832 32956-13/121

- Förtydligande att ansökan som inte har en debiteringslängd som ålägger medlem betalningsskyldighet ska avslås.
- Invändning som riktar sig mot debiteringslängden kan i vissa fall prövas av KFM; HD har funnit att icke-medlems invändning mot betalningsskyldigheten kan prövas som hinder mot verkställighet (3.1.2).
- Förtydligande av punkterna 3.2.3, 3.3.1 och 3.3.2.
- I punkt 3.2.2. har tagits bort skrivningen att kostnader som inte får tas ut enligt debiteringslängd får föreningen vända sig till den summariska processen med.

2 Ansökan om verkställighet

För att ansökan om verkställighet skall kunna tas upp och verkställighet beviljas förutsätts att vissa formalia är uppfyllda. Brister i det formella som inte avhjälpas av sökanden medför att ansökan inte beviljas. De handlingar som måste finnas med för att ansökan ska kunna beviljas är:

- bevis att det är en registrerad samfällighetsförening, t.ex. i form av föreningens stadgar med påstämplat bevis från Lantmäteriet eller registerutdrag från Lantmäteriet,
- handling som visar vem/vilka som tecknar föreningens firma. (Efter föreningsstämma ska styrelsen hålla konstituerande möte och besluta om vem/vilka som ska teckna föreningens firma. Det ska dock noteras att styrelsen i sin helhet även tecknar föreningens firma oavsett om styrelsen hållit ett konstituerande möte eller ej.) Har i styrelseprotokoll beslutats att det uppdras åt någon att ansöka om verkställighet hos KFM, utgör det fullmakt för den personen. Fullmakt behöver bara ges in om KFM särskilt kräver det.
- protokoll från den föreningsstämma som fattat beslut om uttaxeringen. Av protokollet ska framgå, att utgifts- och inkomststat har godkänts av stämman och att debiteringslängden har framlagts för stämman. Visar utgifts- och inkomststaten att kostnaderna fördelas på olika verksamhetsgrenar ska detta även framgå av debiteringslängden. Har ”utgifts- och inkomststat” rubricerats som ”budget” eller motsvarande begrepp bör detta kunna godtas under förutsättning att handlingen visar de kostnader och inkomster som föreningen har och vad som måste uttaxeras.

Verksamhetsomr. 2 ledning/kansli

PM

Datum

2013-11-25

832 32956-13/121

- debiteringslängden, eller bestyrkt utdrag ur denna där det ska framgå dels det sammanlagda beloppet som ska uttaxeras, dels vilket belopp som ska uttaxeras av varje medlem (fastighetsägare) och när betalning ska ske. Är debiteringslängden omfattande räcker det med ett utdrag som visar den betalningsskyldiges andel av det uttaxerade beloppet. Vidare måste bifogas utdrag som utvisar det sammanlagda beloppet som enligt längden skall uttaxeras och förfallodag.

Saknas någon av nämnda handlingar ska sökanden föreläggas att inkomma med komplettering av den handling eller de handlingar som saknas. Följer sökanden inte föreläggandet att avhjälpa bristerna och kan ansökan inte läggas till grund för prövning i sak ska ansökan avvisas, se 2 kap. 5 § UB. Vid avvisning utgår inte någon grundavgift, se 3 § Förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten.

En förutsättning för verkställighet är att debiteringslängden har blivit framlagd på föreningsstämman. En efter stämman upprättad handling duger inte (JO 1981/82 s 339).

Om ingivna handlingar inte visar att betalningsskyldighet enligt 40-43 §§ SFL uppkommit, kan verkställighet inte beviljas. Ansökan kommer då att avslås.

3 Handläggningsfrågor

3.1 Formella fel där klandertalan inte har väckts

3.1.1 Inget beslut om utgifts- och inkomststat respektive inget beslut om debiteringslängd

Inför föreningsstämma ska styrelsen upprätta en utgifts- och inkomststat och staten ska godkännas av stämman. Utgifts- och inkomststaten utgör grunden för att sedan upprätta en debiteringslängd vilken utgör en exekutionstitel som kan användas för verkställighet. Det är, enligt SFL, ett krav att utgifts- och inkomststat har godkänts av stämman och att debiteringslängden har framlagts för stämman varför brist i dessa avseenden utgör hinder mot verkställighet. Om begreppet ”utgifts- och inkomststat” inte har använt utan istället ”budget” eller motsvarande begrepp har använts bör det vara tillräckligt om det framgår att stämman godkänt budgeten.

Det finns inget krav att stämman ska ha beslutat att fastställa debiteringslängden. Det krav som lagen ställer är att debiteringslängden har framlagts för stämman. Däremot måste utgifts- och inkomststaten ha godkänts av stämman.

3.1.2 Debiteringslängden är felaktig

- Namn på medlemmen saknas

Ansvar för förfallna bidrag är personligt.¹ Det är medlemmen, d.v.s. fastighetsägaren, som är den förpliktade. Det är således en väsentlig förutsättning att det framgår vem som förpliktas att betala. Brist i detta avseende innebär att debiteringslängden inte kan läggas till grund för verkställighet. jmf. RH 1980:76.

- Fastighetsbeteckning saknas

Brist i detta avseende torde inte inverka på betalningsskyldigheten för medlemmen. Det är visserligen på grund av fastigheten som den enskilde personen är skyldig att betala till föreningen, men betalningsskyldigheten är knuten till personen. Avsaknad av uppgift om fastigheten torde därför inte inverka på möjligheten att verkställa mot medlemmen.

- Specificerat belopp saknas för medlemmen

För att verkställighet ska kunna ske måste det framgå vad medlemmen förpliktas att betala. Brist i detta avseende innebär att verkställighet inte kan ske.

- Summan av uttaxerat belopp saknas

Enligt 42 § 2 st ska anges i debiteringslängden det belopp som ska uttaxeras och vad som belöper på var och en. Brist i detta avseende innebär hinder mot verkställighet.

- Sista betalningsdag saknas

Enligt 42 § SFL ska det i debiteringslängden anges när betalning av bidraget ska ske. Brist i detta avseende innebär att någon skyldighet att erlagga betalningen inte har inträtt. Förutsättningarna för att få verkställighet är då inte uppfyllda.

- Felaktigt andelstal har använts

Brist i detta avseende torde inte inverka på betalningsskyldigheten för medlemmen. Det är visserligen fastighetens andelstal som ligger till grund för fördelningen av de bidrag som föreningen ska uttaxera, men det är vad den

¹ Prop. 1966:128 sid 242.

Verksamhetsomr. 2 ledning/kansli

PM

Datum
2013-11-25

832 32956-13/121

enskilde ålagts att betala som kan bli föremål för verkställighet. Något krav på att andelstalet ska framgå av debiteringslängden framgår inte av SFL. Felaktigt andelstal för fastigheten/medlemmen torde därför inte inverka på möjligheten att verkställa mot medlemmen. Sådant fel får medlemmen angripa genom rättelse enligt 46 § eller talan om klander enligt 53 § SFL.

- Fastigheten är ej delaktig i gemensamhetsanläggningen

Grunden för att ålägga någon betalningsskyldighet är att medlemmens fastighet ingår i föreningen. Fastighetsägare som åläggs betalningsskyldighet trots att fastigheten inte ingår i föreningen, måste därför invända om hinder mot verkställighet. Vid exigibilitetsprövningen torde KFM inte ha kännedom om detta utan frågan aktualiseras först när svaranden gör invändning om att fastigheten inte ingår i samfälligheten. Huvudregeln vid invändningar mot verkställighet är att invändningar som hänför sig till tiden före exekutionstiteln inte kan beaktas av KFM. Att fastigheten inte ingår i samfälligheten är en omständighet som hänför sig till tiden innan exekutionstiteln men ska ändå prövas av KFM, se NJA 1985 sid 394.

Det är bara den som äger fastighet i samfälligheten som kan vara medlem, och det är bara medlemmar som kan överklaga föreningsstämans beslut. Möjligheten att enligt 46 § SFL överklaga föreningens beslut torde därför inte vara öppen för den som, utan att vara medlem, ålagts betalningsskyldighet. Vidare kan det noteras, att en debiteringslängd ska, enligt 42 § 2 st. SFL, ange vad som belöper på varje *medlem*. Har någon icke-medlem ålagts betalningsskyldighet kan verkställighet ske mot denne, men om han/hon gör invändning om hinder mot verkställighet p.g.a. att han/hon inte är medlem och således inte kan åläggas betalningsansvar, kan en sådan invändning prövas trots att det innebär en överprövning av en exekutionstitel, se HD:s beslut 2012-10-10 i mål nr Ö 2451-11.

3.2 Frågor hänförliga till KFM:s handläggning

3.2.1 Brister i ansökan

Registreringsbevis som visar att föreningen är registrerad saknas. Denna brist är inte skäl för att avvisa ansökan.

3.2.2 Debiteringslängden upptar andra kostnader än bidraget till samfällighetsföreningen

Enligt praxis (NJA 1987 s. 46) kan sökanden inte få verkställighet av annat än samfällighetsavgiften, d.v.s. det bidrag som får uttaxeras. För att få ut t.ex. dröjsmålsränta och kostnader måste sökanden skaffa sig en exekutionstitel t.ex. i form av ett utslag (om stadgarna medger att kostnaderna får tas ut) eller en dom. Det förutsätter att det i debiteringslängden går att utläsa vad som är det uttaxerade bidraget respektive övriga krav som föreningen påfört i debiteringslängden, d.v.s. att kostnaderna kan särskiljas. Om någon annan exekutionstitel inte finns som täcker sådana kostnader, ska KFM avslå ansökningen i den del som debiteringslängden tar upp ränta och kostnader.

3.2.3 Kostnader, som inte får tas ut genom debiteringslängd, men som har lagts in i samfällighetsavgiften

I samfälligheter kan medlemmarna bli betalningsskyldiga för olika slags avgifter. Sådana kan uppkomma när anläggning inrättas och för dess drift. Grundläggande är att kostnaderna tas ut enligt det fastställda andelstalet och således inte efter den faktiska förbrukningen. Driftkostnader som således tas ut efter vad var och en förbrukar och inte efter andelstalet ska inte debiteras enligt 42 § SFL utan faktureras. Om fordringen inte betalas, får föreningen utverka exekutionstitel i vanlig ordning, exempelvis genom att ansöka om betalningsföreläggande.

3.2.4 KFM kräver ibland förskottsbetalning av ansökningsavgiften och ibland inte

Normalt sett brukar KFM inte begära förskott för ansökningsavgiften. Enligt 17 kap. 5 § UB får KFM begära att sökanden förskotterar förrättningskostnader. Enligt 4 § förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten får KFM begära förskott om det kan befaras att sökanden inte betalar kostnader som sökanden kan komma att få svara för eller om det annars finns särskilda skäl att begära förskott.

3.2.5 Ansökan omfattar förfallna bidrag hänförliga till olika debiteringslängder.

En förening kan ha krav som hänför sig till flera olika debiteringslängder, d.v.s. medlemmen har underlåtit att betala vid flera olika tillfällen. Om föreningen

Verksamhetsomr. 2 ledning/kansli

PM

Datum

2013-11-25

832 32956-13/121

ansöker om verkställighet av flera debiteringslängder, utgår en grundavgift för varje debiteringslängd. Efter ett år tillkommer ny avgift i varje mål. En skillnad i verkställigheten är, att den förmånsrätt som följer enligt lag (1973:1152) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter förfaller om inte utmätning sker inom ett år från det att beloppet förföll till betalning.

3.3 Övriga frågor kring ansökan om verkställighet

3.3.1 Debiteringslängd på data (ej utskriven)

Av 42 § SFL följer att, om inte annat följer av stadgarna, uttaxeras medlemmarnas bidrag genom att styrelsen upprättar och på stämman framlägger debiteringslängd. Detta innebär att det är en viss längd som har framlagts för stämman. Det är nu vanligt att debiteringslängder förs på data och fråga uppkommer då i vad mån en debiteringslängd förd i data kan anses framlagd. Lagstiftningen behandlar inte denna fråga, men om debiteringslängden har förevisats medlemmarna vid årsmötet bör det kunna godtas som att den är framlagd. Medlem som menar att debiteringslängden i dessa fall inte skulle vara framlagd bör kunna göra invändning om det alternativt klaga över stämmobeslutet.

3.3.2 Stämman beslutar om annan uttaxering än den som styrelsen föreslår

Eftersom föreningsstämman är föreningens högsta beslutande organ står det denna fritt att ändra styrelsens förslag till utgifts- och inkomststat. Den av stämman fastställda utgifts- och inkomststaten ligger till grund för uttaxeringen, så debiteringslängden som framläggs måste överensstämma med det belopp som anges i utgifts- och inkomststaten vad gäller medlemsbidragen. Kan inte en justerad och korrekt debiteringslängd upprättas vid mötet måste stämman avbrytas och återupptas vid senare tillfälle för att behandla den nya upprättade debiteringslängden.

3.3.3 Debiteringslängden kallas något annat än debiteringslängd

Om urkunden uppfyller kraven på en verkställbar debiteringslängd men getts ett annat namn än debiteringslängd torde det inte medföra något hinder mot verkställighet.

4 Kan utmätning ske mot ny ägare om debiteringslängden upptar förre ägarens namn

Av 44 § SFL framgår att om fastigheten övergår till ny ägare på annat sätt än genom exekutiv auktion blir den nye ägaren jämte den förre ansvarig för de uttaxerade beloppen. Förarbetena till gällande lag ger inte svar på i vad mån verkställighet även får ske mot den nye ägaren. Av förarbetena till den lag som föregick SFL, d.v.s. lag om vissa gemensamhetsanläggningar, behandlas frågan.² Det framgår att nye ägaren ska svara jämte den tidigare ägaren i förhållande till föreningen. Det framgår dock inget huruvida debiteringslängden kan användas för verkställighet mot den nye ägaren. Grundläggande vid verkställighet är att verkställighet endast kan ske mot den som är förpliktad enligt exekutionstiteln. Från detta finns vissa undantag som framgår av praxis³ t.ex. att verkställighet av exekutionstitel som riktar sig mot en person får verkställas mot dennes dödsbo. I förarbetena till UB⁴ har saken också behandlats och sammanfattningsvis kan sägas att utrymmet för verkställighet av en exekutionstitel mot annan än den som anges som förpliktad är mycket begränsat. HD har i fråga om verkställighet av skattebeslut mot handelsbolag ansett att det inte går att verkställa beslutet gentemot handelsbolagsdelägare (NJA 1976 s. 230). Exekutionstitel som ålägger ett aktiebolag betalningsskyldighet har inte kunna verkställas mot aktieägare som efter bolagets upplösning svarar för bolagets förpliktelser (NJA 1979 s. 264). Verkställighet av debiteringslängd mot förvärvaren av fastigheten synes därför kräva att ny exekutionstitel utverkas. Det bör dock vara möjligt att då ansöka om betalningsföreläggande mot den nye ägaren eftersom det då inte rör sig om att uttaxera bidrag utan det rör sig om att fastställa solidaransvar för redan uttaxerade bidrag. Frågan har dock ännu inte varit föremål för prövning.

4.1 Flera delägare till en fastighet

Om fastigheten innehas av flera delägare är de solidariskt ansvariga för betalningen av avgiften till samfällighetsföreningen.⁵ Detta innebär att föreningen kan vända sig mot var och en av dem och begära betalning; föreningen behöver således inte vända sig mot samtliga delägare utan kan välja att ansöka mot endast en av delägarna. Då ansvaret för avgiften är solidarisk krävs inte att det av

² Prop. 1966:128 sid. 242 ff

³ Gregow, Tredje mans rätt vid utmätning, sid 61 ff.

⁴ Prop. 1980/81:8 sid 342 ff.

⁵ Prop. 1966:166 sid. 242.

Verksamhetsomr. 2 ledning/kansli

PM

Datum

2013-11-25

832 32956-13/121

debiteringslängden har skett någon fördelning av vad som belöper på var och en; tvärtom synes det rätta vara att endast den sammanlagda avgiften ska framgå och de personer som är delägare.

Om det i debiteringslängden saknas något namn på en delägare utgör detta i och för sig inte hinder mot verkställighet. Däremot kan verkställighet bara ske mot en delägare som är angiven i debiteringsländen

4.2 Kan KFM vägra att utmäta fast egendom med hänvisning till att beloppet är för litet eller att utmätningen ger för liten utdelning på fordran.

Av UB-prop. följer att det inte finns något hinder mot utmätning för små belopp, se prop. 1980/81:8 s. 501. HD har i beslut (NJA 2010 s. 397 I och II) funnit att utmätning av fastighet har, i fall då det saknats andra utmätningsbara tillgångar, ansetts vara försvarlig enligt 4 kap. 3 § första stycket utsökningsbalken både när sökandens fordran avsett ett i förhållande till fastighetens värde begränsat belopp (I) och när endast en liten del av sökandens fordran kunde beräknas bli täckt genom utmätningen (II).

Även om föreningen har säkerhet för sin fordran så ska KFM beakta proportionalitetsprincipen och undersöka om det finns annan egendom att utmäta som innebär mindre skada och förlust för gäldenären än utmätning av fastigheten i vilken säkerheten gäller.

4.3 Utmätning av fast egendom inom 1-årsfristen för förmånsrätt

Förmånsrätten förutsätter att utmätning sker inom ettårsfristen. Vid ansökan om verkställighet sker först en granskning att ansökan är komplett och finns det brister så föreläggs sökanden att avhjälpa dem. När ansökan är verkställbar underrättas svaranden om målet och bereds tillfälle att inom 14 dagar reglera skulden annars inleds exekutiva åtgärder. Det kan således ta en viss tid innan utmätning av fastigheten kan ske och sökanden måste därför i god tid ansöka om verkställighet för att inte riskera att förmånsrätten ska gå förlorad. Har förmånsrätten gått förlorad, konkurrera samfälligheten med övriga oprioriterade borgenärer

Verksamhetsomr. 2 ledning/kansli

PM

Datum

2013-11-25

832 32956-13/121

4.4 Medlemmen bor utomlands

Att gäldenären bor utomlands inverkar inte på möjligheten att utmäta tillgångar som finns i Sverige. Däremot kan det vara problem med att delge handlingar om det blir aktuellt.

4.5 Medlemmen är underårig

Står barnet som fastighetsägare och är han/hon medlem i samfälligheten debiteras barnet som vilken medlem som helst.

Sundbyberg 2013-11-25

Maria Mindhammar
KronodirektörOlof Dahnell
VerksjuristAndreas Kappen
Verksjurist